

VLAAMS-
BRABANT

Zomerscholen

Schitterend aan de start

School
MAKERS

**VLAAMS-
BRABANT**

Inleiding	4
Praktisch - organisatorische luik	5
Inhoudelijke-pedagogische luik	12
Professionele omkadering	22
Communicatieve luik	25
Bronnen	28
Online bronnen	28

VLAAMS-
BRABANT

Inleiding

Een jaarlijks terugkerende uitdaging is dat heel wat (kwetsbare) leerlingen in de zomer een deel van de in het schooljaar opgebouwde leerwinst verliezen. In september starten leerkrachten terug met een groep leerlingen waarbij de spreiding tijdens de zomer groter is geworden: leerlingen die, mede dankzij een goede omkadering thuis (met bijvoorbeeld aandacht voor taal en cultuur) nóg sterker zijn geworden, en leerlingen die het vaak al moeilijker hadden die nu een nog grotere achterstand hebben opgebouwd. De COVID19-crisis versterkt dit enorm: vanaf half maart al is dit effect beginnen opbouwen. Ondanks de vele inspanningen van het regulier onderwijsbeleid, de scholen en leerkrachten zelf, zal er meer nodig zijn. Daarenboven hebben niet alle leerlingen de kans gehad om zelf tot leren te komen omwille van hun specifieke context: bijvoorbeeld het oudste brusje dat meer moest instaan voor het opvangen van zijn/haar broers/zusjes. Bovendien zijn we ons bewust van de mogelijks negatieve ervaringen van kinderen (het omgaan met overlijden, agressie thuis, eenzaamheid, enzovoort). Op school worden deze signalen opgevangen en pro-actief opgevolgd. Ook tijdens deze bijzondere periode stelden scholen en ondersteuningsdiensten alles in het werk om noden van leerlingen op te vangen en toch dienden zich hier drempels aan: niet alle leerlingen zijn in het bezit van een laptop of een internetverbinding bijvoorbeeld en verdwenen onder de radar. Hoe kunnen we tegemoetkomen aan de individuele noden van leerlingen bij het aanbieden van een leerrijke omgeving tijdens de zomervakantie?

De provincie Vlaams-Brabant wil daarom, vanuit de dienst flankerend onderwijsbeleid, mee ondersteunen dat er in de zomer een kwaliteitsvol en evidence-informed leeraanbod bestaat voor kinderen en jongeren.

**VLAAMS-
BRABANT**

1. Praktisch - organisatorische luik

Op korte tijd komen tot een kwaliteitsvol projectplan dat kans maakt op subsidies, vraagt om een vlotte structuur en een projectcoördinator die voldoende mandaat krijgt om snelheid te maken zodat de deadline gehaald wordt.

Aan de hand van onderstaande checklist kan je nagaan of alles in stelling is gebracht om de voorbereidende fase vorm te geven.

Taak	Check
De initiatiefnemers hebben een helder antwoord op de vraag: "Waarom en waartoe willen wij een zomerschool inrichten? Wat willen we ermee bereiken?"	
<p>Dit antwoord vormt de basis van je visie op je zomerschool. Het is ook je aanknopingspunt om het gesprek te voeren met mogelijke partners: willen zij dit algemene doel mee verwezenlijken?</p> <p>Omschrijf helder en in enkele zinnen wat je wil bereiken, voor wie en waarom.</p> <p>Wil je aanspraak maken op subsidies? Zorg dan dat deze doelen ook kaderen binnen de projectoproep van de Vlaamse Overheid.</p>	
De projectcoördinator is gekend.	
<p>Iemand binnen de organisatie heeft een duidelijk mandaat om ervoor te zorgen dat er een inhoudelijk kwaliteitsvol en voldoende gedragen plan wordt ingediend. De projectcoördinator heeft het mandaat om daartoe de nodige stappen te ondernemen (zie hieronder) en de nodige partners te betrekken.</p> <p>De projectcoördinator is rechtstreeks verbonden aan de instantie die het projectdossier zal indienen. (Hij werkt voor de lokale overheid, de scholengemeenschap, de school, de vereniging... die het dossier ondertekent).</p> <p>Bij voorkeur is de projectcoördinator ook degene die uiteindelijk de coördinatie van de zomerschool op zich zal nemen. Ga ervan uit dat je voorsprong hebt wanneer je dit kan bekomen. Zoek daarbij naar iemand die:</p> <ul style="list-style-type: none">• het onderwijs kent en ervaring heeft in onderwijs(beleid)	

**VLAAMS-
BRABANT**

- mensen kan motiveren, kan enthousiasmeren
- ervaring heeft in het werken en communiceren met kwetsbare groepen
- leiderschap kan opnemen, snel en doordacht kan beslissen
- een teamspeler is

Screen je team breed en ga ervan uit dat jij als directeur niet alles hoeft te trekken: die leerkracht L.O. die smeekt om een extra taakje, die leraar met 10 jaar ervaring die hoofdleraar was in de jeugdbeweging... ze zijn allemaal potentiële projectcoördinatoren.

De projectcoördinator kent de projectoproep van de Vlaamse Overheid in detail.

Om aanspraak te kunnen maken op de subsidies die via de Vlaamse overheid worden verleend, is het belangrijk dat de projectcoördinator zeer goed weet aan welke criteria een oproep dient te voldoen.

De projectcoördinator verzamelt rond zich een projectgroep. Indien er samengewerkt wordt met partners, worden die daarin betrokken.

In een kleinschalige context kan het volgende werken

In een context als een school of een STEM-vereniging met ervaring binnen het inrichten van zomerscholen, kan de projectgroep samengesteld worden uit directie/leidinggevende van een school en/of bestuurders van scholengroep of scholengemeenschap, enkele leden uit het middenkader, de preventie-adviseur, vertegenwoordigers van leerlingenraad en ouderraad, de schepen van onderwijs, partners...

In een grootschalige context kan het volgende werken

Indien het initiatief uitgaat van een lokale overheid, heeft de projectcoördinator partnerorganisaties aangesproken en weet welke daarvan bereid zijn om samen te werken. Hij toetst af welke rol zij zichzelf zien spelen in zowel het uitschrijven van het projectdossier als de realisatie van de zomerschool. Deze partners kunnen zijn:

- scholen
- ondersteuningsnetwerken
- speelpleinwerkingen
- hogescholen
- jeugdwerking

**VLAAMS-
BRABANT**

- pedagogische reserves
- organisaties met een specifiek aanbod rond STEM, duaal leren, ...
- ...

De projectcoördinator tekent een snel en efficiënt traject uit om te komen tot een kwaliteitsvol projectdossier.

In een kleinschalige context kan het volgende stappenplan werken

Vergadering 1: Iedereen leest op voorhand de projectoproep. Grondige toelichting bij het concept zomerschool. Brainstorm door de leden van de projectgroep over de volgende vragen (zie ook inhoudelijke uitwerking).

- a. Welke doelen willen we bereiken?
- b. Hoe ziet onze zomerschool er dan uit?
- c. Welk is de rol van elk van de partners in deze zomerschool?
- d. Welke locatie(s) benutten we?
- e. Welk profiel van begeleider/leerkracht zoeken we?

Vergadering 2: in kleine groep (3 man) wordt de projectoproep uitgeschreven aan de hand van de opbrengst van de brainstorm.

Vergadering 3: voorstelling projectdossier en aanpassingen op basis van feedback.

In een grootschalige context kan het volgende werken

Vergadering 1: Iedereen leest op voorhand de projectoproep. Grondige toelichting bij het concept zomerschool. Opsplitsing in 4 werkgroepen die elk een deel van het projectdossier en de uitwerking van de zomerschool verfijnen:

- a. inhoudelijke uitwerking
- b. praktisch-organisatorisch
- c. profiel en professionalisering van begeleiders en leerkrachten
- d. promotie en communicatie

Vergadering 2: de werkgroepen komen apart samen. De trekkers van de werkgroepen bundelen het geleverde denkwerk.

Vergadering 3: voorstelling projectdossier en aanpassingen op basis van feedback.

Iedereen binnen de projectgroep waakt mee over een vlotte gang van zaken.

**VLAAMS-
BRABANT**

● Vergaderingen hebben een duidelijke agenda.● De projectcoördinator zorgt dat elk agendapunt goed wordt ingeleid en gemodereerd (hoeft hij niet zelf te doen).● Wie een fundamenteel bezwaar heeft tegen een voorstel, dient een constructief alternatief te formuleren. De tijd is te kort voor detail-discussies.● De projectgroep komt snel en efficiënt tot een antwoord op volgende vragen: ○ Wanneer en hoe vaak overleggen we met de projectgroep?○ Wanneer en hoe overleggen de werkgroepen?○ Hoe houden we overzicht?○ Waar plaatsen we documenten?○ Wanneer en hoe communiceren we naar ?	

**VLAAMS-
BRABANT**

Fase 2: voorbereidingen voor de opening

Eens de projectoproep is ingediend, kan het concreet uitwerken van de plannen beginnen.

In deze fase van het praktisch-organisatorisch luik focussen we vooral op structuur: structuur in de organisatie en structuur in de ruimte/locatie. Vertrek hierbij steeds vanuit de vraag: “Waarom en waartoe willen wij een zomerschool inrichten?”. Het antwoord op die vraag is je ultieme criterium om opties te overwegen: draagt een bepaalde optie niet bij tot het realiseren van je algemene doel, dan kies je ze niet.

Structureer de organisatie.

De coördinator van de zomerschool is gekend.	
<ul style="list-style-type: none">• De zomerschool-coördinator is bij voorkeur de projectcoördinator van bij de opstart .• Indien niet wordt er grondig nagedacht over de vraag hoe de zomerschool-coördinator zo snel mogelijk “mee” kan zijn in het voorbereidende werk.	
De coördinator heeft een kernteam rond zich dat regelmatig samen zit om organisatorische en inhoudelijke kwesties te bekijken.	
<ul style="list-style-type: none">• Bij voorkeur blijft de projectgroep beschikbaar tijdens de zomer.• De coördinator weet op wie hij/zij kan terugvallen wanneer het gaat over zaken waar hij/zij zelf minder in thuis is.	
De coördinator stelt een duidelijke planning op richting opstart van de zomerschool	
<ul style="list-style-type: none">• Zie ook verderop bij “professionele omkadering”.	
De coördinator stuurt de communicatie en werving aan.	
<ul style="list-style-type: none">• Zie verderop bij “communicatieve luik”.	
De coördinator zorgt voor een duidelijke werkplanning.	
<ul style="list-style-type: none">• voorbereidingen• opstart van het team	

**VLAAMS-
BRABANT**

<ul style="list-style-type: none">• duidelijke verwachtingen• een duidelijke planning: wanneer wordt er overlegd op voorhand, tijdens de zomerschool• wanneer valt de eindevaluatie met het team?	
De organisatoren voorzien een goede omkadering voor de coördinator.	
<ul style="list-style-type: none">• Regelmatig overlegmoment en/of coaching.• Ondersteuning in die domeinen waar de coördinator aangeeft minder sterk te staan.	

Structureer de locatie

Hoe ziet een infrastructuur eruit die onze visie op een zomerschool zo goed mogelijk weerspiegelt?	
<ul style="list-style-type: none">• Op dit moment heb je je zomerschool reeds inhoudelijk uitgewerkt. Benut dit denkwerk om na te denken over "hoe verwezenlijk ik dit zomerschool-plan".	
Welke ruimtes benutten we om te voldoen aan de COVID19-maatregelen?	
<ul style="list-style-type: none">• Welke ruimtes komen in aanmerking voor een summerschool (buiten/binnen)?<ul style="list-style-type: none">○ Bij mooi weer is het aangeraden om zoveel mogelijk buiten onderwijs te voorzien: hoe kunnen we in het bos/op de speelplaats op een ludieke manier leren rekenen? Zijn er waterspelletjes die bruikbaar zijn om de rekentafels al spelend te oefenen? Stoepkrijt is heel bruikbaar als materiaal om ontluikende geletterdheid uit te dagen.• Welke aanpassingen moeten gebeuren in de klaslokalen?<ul style="list-style-type: none">○ ... in personeelsruimtes?○ ... in praktijklokalen?○ ... in de overige ruimtes zoals speelplaats, eetzaal, turnzaal, ...?• Hoe onderhouden we de ruimtes zodat deze aan alle hygiënische eisen voldoen?• Hoe kunnen we onze buitenruimtes ook voor lessen gebruiken?• (Hoe) kunnen we gebouwen buiten ons eigen schoolgebouw gebruiken?• Laat je inspirerend door https://www.dox.be/veilignaarschool/	
Welke afspraken zijn er nodig over het gebruiken van infrastructuur door meerdere personen, zoals: computers, materiaal in praktijklokalen, technisch materiaal...	

**VLAAMS-
BRABANT**

<ul style="list-style-type: none">○ Wat is toegankelijk? Wat niet?○ Hoe zorgen we voor onderhoud bij veelvuldig (wisselend) gebruik?	
Hoe garanderen we fysieke veiligheid voor leerlingen, ouders en vrijwilligers?	
<p>Veiligheid voor leerlingen en ouders</p> <ul style="list-style-type: none">● Welke afspraken maken we rond<ul style="list-style-type: none">○ circulatie (looprichting in de gangen, op de trappen, ...)○ maximum aantal aanwezige leerlingen in een ruimte of een bepaalde oppervlakte?○ social distancing en hoe die op te volgen?<ul style="list-style-type: none">- gebruik van de leerlingen-ruimtes- brengen van de leerlingen naar de school- contact met ouders● Welke signalisatie (pictogrammen, stickers...) kan deze afspraken ondersteunen? <p>Veiligheid voor onderwijzend personeel</p> <ul style="list-style-type: none">● Wanneer moeten en mogen leerkrachten op school aanwezig zijn? Welke taken moeten van op afstand gebeuren?● Welke afspraken zijn nodig rond gebruik van werk- en overlegruimtes?● Wanneer is fysiek overleg toelaatbaar?● Hoe kunnen leerkrachten inbreuken op hun veiligheidsgevoel melden? <p>Veiligheid voor ondersteunend personeel</p> <ul style="list-style-type: none">● Wie moet waarvoor wanneer aanwezig zijn op school?● Welke taken kunnen vanop afstand uitgevoerd worden? Voor welke taken is fysieke aanwezigheid noodzakelijk?	

**VLAAMS-
BRABANT**

2. Inhoudelijke-pedagogische luik

Uit de projectoproep van de Vlaamse overheid:

- de uitwerking van de Zomerschool is gekoppeld aan onderwijsdoelen, essentiële leerstof
- maatwerk staat centraal, onder verschillende vormen (homogene groepering, persoonlijke leertrajecten...).
- een zomerschool is in eerste instantie remediërend en in tweede instantie voorbereidend/stimuleren
- een zomerschool maakt een selectie van idealiter twee vakken of leergebieden
- minimaal de helft van de tijd staat in het teken van formeel leren en onderwijsdoelen, de andere tijd wordt opgevuld met een verrijkingsaanbod (sport, cultuur...).
- Beoordelingscriteria zijn:
 - koppeling van het aanbod aan onderwijsdoelen
 - toeleiding en maatwerk (3 punten)
 - pedagogische onderbouw van het voorstel en samenstelling groepen (2 punten)
 - monitoring en evaluatie van leerlingen (3 punten)
 - kwaliteit van lesgevers en coördinatie (2 punten)

Om te komen tot een onderbouwd en kwaliteitsvol projectplan bieden we hieronder enkele cruciale denkstappen aan om te doorlopen als toekomstige organisator van een zomerschool. We benadrukken nogmaals het belang van goed te omschrijven waartoe je een zomerschool wil oprichten: waarin zullen leerlingen die de zomerschool doorlopen hebben, sterker staan?

Een helder antwoord op deze vraag vergemakkelijkt de verdere vormgeving van de zomerschool.

1. Waarom en waartoe organiseer je een zomerschool?

- Visie is voorsprong. Wanneer je duidelijk en helder kan verwoorden waarom en waartoe je een zomerschool organiseert, zal het je ook veel beter lukken om invulling te geven aan deze zomerschool.
- Voor een gesubsidieerd project verwacht de overheid minstens dat je als doel hanteert dat je zomerschool een remediërend en stimulerend/voorbereidend karakter heeft. Minstens de helft van de tijd dient naar deze doelen te gaan.

**VLAAMS-
BRABANT**

<ul style="list-style-type: none">● Het staat je volledig vrij die doelen fijnmaziger te gaan omschrijven en om ook andere doelen toe te voegen op persoonlijk, sociaal, emotioneel, cultureel, sportief... vlak.● Vragen die kunnen helpen om dit goed te omschrijven zijn:<ul style="list-style-type: none">○ Waar staat een leerling die onze zomerschool volgt sterker in?○ Wat onderscheidt een leerling die onze zomerschool gevolgd heeft van anderen?○ ...	
2. Baken de vakken en/of studiedomeinen af.	
<ul style="list-style-type: none">● Baken goed af voor welke vakken en/of studiedomeinen je een zomerschool wil organiseren.<ul style="list-style-type: none">● Als lokale overheid kan het de moeite lonen om bij de deelnemende scholen te luisteren naar waar de grootste noden liggen.● Als school kunnen de vorige reeks klassenraden hierin gids zijn.● Beschrijf voldoende in detail per leeftijdscategorie welke doelen je beoogt.	
3. Baken de doelen af binnen de vakk domeinen en het verrijksaanbod.	
<ul style="list-style-type: none">● Maak categorieën van doelen<ul style="list-style-type: none">○ algemene schoolse vaardigheden.<ul style="list-style-type: none">■ plannen■ zelfinschatting■ zelfevaluatie■ materiaal structureren■ ...○ vakspecifieke doelen: leerplandoelen/ eindtermen of clusters daarvan (zoals algemene rekenvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid...) die je naar voor schuift.○ verrijksdoelen: maximum de helft van de tijd kan je besteden aan verrijksaanbod. Dat is aanbod dat niet rechtstreeks gebonden is aan onderwijsdoelen. Hier kan je de "eigenheid" van je zomerschool volop uitspelen: extra sport, cultuur, sociaal-emotionele ontplooiing... het kan	

allemaal.	
<ul style="list-style-type: none">• Grijp na het afbakenen van deze doelen terug naar het antwoord op vraag 1: waartoe richt je een zomerschool in? Bekijk nu welke doelen daar het meest toe bijdragen. Duid ze aan. Ze zijn richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van je zomerschool.	
4. Plan een week.	
<ul style="list-style-type: none">• Maak het voldoende snel concreet. Een duidelijk plan werkt motiverend. In de vorige stap heb je doelen afgebakend die cruciaal zijn voor jouw zomerschool. Laat deze doelen de rode draad zijn in je planning.• Doelen kan je aanbieden op verschillende “inplannen” in het programma.<ul style="list-style-type: none">• in vak-uren• in projecten• in vakken-clusters• Huldig bij het inplannen de volgende pedagogisch-didactische inzichten:<ul style="list-style-type: none">○ afwisseling is noodzakelijk○ formeel leren (= leren in functie van onderwijsdoelen) verloopt sneller dankzij een duidelijke instructie door een goed voorbereide leerkracht, aan de hand van goed uitgewerkte modellen en voorbeelden.○ Leerstof “verstoppert” in activiteiten kan leiden tot het feit dat leerlingen niet bewust leren en achteraf niet veel onthouden. Zorg dan steeds voor een grondige voor- en nabespreking in functie van de vragen: “Wat gaan we vandaag leren?” en “Wat hebben we vandaag geleerd, Piet?”. <p><u>Deze voorbeelden kunnen inspireren.</u></p> <p>Lees deze opinie. “Maak van zomerscholen droomfabrieken”.</p> <p>Zomerschool ZomerKr8! legt de nadruk op:</p> <ul style="list-style-type: none">• mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid (Taalkr8!)• Basisrekenvaardigheden (Rekenkr8!)• persoonlijke en socio-emotionele ontplooiing (Superkr8!)• culturele blikverbreding (Cultuurkr8!) <p>De dagelijkse planning zie eruit als volgt. Op vrijdagmiddag worden ouders vroeger uitgenodigd om naar een toonmoment te kijken. Daarin tonen leerlingen wat ze die week allemaal hebben leren kennen.</p>	
1	Startmoment: superkr8!

**VLAAMS-
BRABANT**

	<ul style="list-style-type: none">• elke leerling maakt deel uit van een kerngroep en een begeleider. De dag start met een kringgesprek waarin telkens een ander socio-emotioneel thema centraal staat. De begeleider leert ook zinsstructuren aan die leerlingen kunnen benutten.	
2	Rekenkr8! <ul style="list-style-type: none">• de leerlingen krijgen in niveaugroepjes een korte instructie en werken dan ofwel onder extra begeleiding van de leerkracht of zelfstandig.	
3	Taalkr8! <ul style="list-style-type: none">• de leerlingen krijgen in niveaugroepjes een korte instructie en werken dan ofwel onder extra begeleiding van de leerkracht of zelfstandig.	
4	Superkr8! <ul style="list-style-type: none">• leerlingen werken zelfstandig aan een opdracht op maat die gelinkt is aan de uitstap of spel van de (vorige) namiddag. Ze werken daarbij aan doelen die voor hen relevant zijn:<ul style="list-style-type: none">○ een verslag schrijven van de uitstap, met aandacht voor de geleerde taalstructuren○ een rekenopdracht die gelinkt is○ een opdracht waarin taal en rekenen door elkaar voorkomen○ ...	
5	Middagplezier	
6	Uitstap of spel (Cultuurkr8!) <ul style="list-style-type: none">• Uitstap of spel waarin jongeren nieuwe relevante domeinen leren kennen (beroepen, culturen, theater, muziek...).	
7	Uitstap of spel (Cultuurkr8!)	
8	Nabespreking van de dag <ul style="list-style-type: none">• elke leerling houdt in zijn logboekje bij welke opdrachten hij/zij gemaakt heeft en schrijft in een paar zinnen wat hij/zij van de dag vond.	

Zomerschool PraXiS biedt ruimte voor jongeren die een praktijkgerichte opleiding volgen maar niet voldoende oefenruimte kregen door COVID19 en die goesting hebben om veel te bewegen en samen te sporten. Daarbij focust ze op:

- praktijkgerichte doelen
- taalbeheersing Nederlands en algemene rekenvaardigheid (PAV)

- taaltaken die focussen op het praktijkveld waarin ze opgeleid worden
- sportieve ontwikkeling
- sociale vaardigheden

PraXiS simuleert een echte werkomgeving. Zo is het de bedoeling dat de leerlingen van de richting automechanica na een week volledig zelfstandig in staat zijn om een garage draaiende te houden. De eerste week krijgen ze dit stapsgewijs aangeleerd. Week 2 houden ze de garage draaiende.

In de namiddag is er steeds ruimte voor een blok van 2 uur sport. Leerlingen die willen kunnen doorwerken in de garage.

De dag begint en eindigt met een half uur voor- en nabespreking waarin ook aan bod komt hoe de leerlingen de activiteiten ervaren.

Planning week 1 voor automechanica en PAV

MAANDAG	Overzicht van de 7 taken die alle leerlingen dienen te beheersen (olie verversen, motor vervangen...). Oefenen via hoekenwerk en doorschuifstelsel. Leerkracht gaat na wie waar staat. Elke leerling wordt ingeschaald: beginner, gevorderd, expert. PAV: welke processen zijn gaande in een garage buiten het handwerk (communicatie, facturatie, organisatie...). Deze onderdelen worden verderop in de week uitgespit. Ook stilstaan bij "rollen" die worden opgenomen in een garage: teamleider, uitvoerder, planner...
DINSDAG	In het atelier: iedereen oefent op relevante taken tot hij/zij minstens gevorderd is.
WOENSDAG	Iedereen oefent op relevante taken tot hij/zij minstens gevorderd is. Vanaf nu zijn lessen PAV geïntegreerd in het atelier. Leerlingen oefenen ook actief in het opnemen van de verschillende rollen in een garage.
DONDERDAG	Iedereen oefent op relevante taken tot hij/zij minstens gevorderd is.
VRIJDAG	Taak- en rolverdeling voor de komende week.

5. Bepaal de beginsituatie van elke leerling en volg verder op.

- Verlies je niet in het eindeloos punten geven. In een zomerschool komt “zomer” op de eerste plaats en mag en kan het schoolse stramien doorbroken worden. Kijk breed naar evaluatie. Benut daarom je tijd maximaal en brouw voor jezelf een eenvoudig maar doordacht evaluatiebeleid voor je zomerschool dat een antwoord biedt op de volgende vragen:

1. Wat willen we te weten komen wanneer we evalueren?

Formuleer dit antwoord in lijn met je doelen.

2. Hoe brengen we de beginsituatie van elke leerling in kaart?

Om degelijk maatwerk te bieden, is het cruciaal om een goede beginsituatie te maken. Je gaat met andere woorden na waar elke leerling staat bij de start van de zomerschool. Dat kan op verschillende manieren. Hieronder geven we enkele ideeën die je los van elkaar of in combinatie kan gebruiken/

- de eerste dag laat je de leerlingen allerlei opdrachten maken. Op basis van wat je daar ziet, selecteer je de opdrachten per leerling. Dat betekent zeker niet dat je per leerling per dag een aparte voorbereiding dient te maken. Je kan je beperken tot 3 sporen:
 - zaad, kiem, plant
 - pop, rups, vlinder
 - of oudere leerlingen kunnen misschien perfect leven met beginner, gevorderde, expert
- laat de mentor van een groep een intakegesprek houden met elk van zijn leerlingen waarbij de motivatie wordt besproken om deel te nemen aan de zomerschool, en waarbij gekeken wordt naar hoe het schooljaar verlopen is en welke de ambities zijn voor het volgende jaar. Dit kan ook telefonisch of in een beeldgesprek van 20 minuutjes.
- laat de leerling een online vragenlijst invullen om zichzelf in te schalen op bepaalde assen (zelfkennis, taalvaardigheid, rekenvaardigheid...).
- benut de boodschap die de klassenraad op het einde van het schooljaar aan de leerling meegaf.
- ...

3. Hoe brengen we deze gegevens efficiënt in kaart?

- Waak stevig over haalbaarheid. Het is ook vakantie voor de leerkrachten

en de begeleiders. Deze tips kunnen daarbij helpen. Sprokkel eruit mee wat je kan gebruiken.

- Benut een handige combinatie van [schalen](#), [rubrics](#) en [woordelijke feedback](#)
- Automatiseer het bijhouden van gegevens via een online leerplatform.
- Benut inschalings- en evaluatievormen die zelf gegevens bijhouden. Via Kahoot, Bookwidgets en andere kan je makkelijk de gegevens per leerling bijhouden in een CSV of Excel-bestand.
- Zorg voor uniformiteit:
 - zorg voor een standaard schaal die bovenaan elke opdracht staat
 - gebruik steevast dezelfde taal (groeiboek, groeikans, sterktes...).

4. Hoe monitoren we onderweg de vooruitgang van de leerling?

- Vinger aan de pols houden en de vooruitgang in kaart brengen is een evaluatiecriterium voor je projectdossier. Beschrijf dus nauwkeurig hoe je er regelmatig voor zal zorgen dat de vooruitgang van de leerling in kaart wordt gebracht. Benut ook hier je tijd slim. Kies de evaluatiemethode in functie van wat je wil monitoren.
 - observeer regelmatig en houd de observaties bij aan de hand van rubrics of schalen.
 - formuleer om de 3 dagen voor elke leerling op welke punten hij/zij vooruitgang heeft geboekt, en waar de volgende leerkansen liggen.
 - houd tijdens persoonlijke werkmomenten met elke leerling 5 à 10 minuten een reflectiegesprek:
 - Wat loopt goed?
 - Welke stappen zijn reeds gezet?
 - Wat liep moeilijker?
 - Hoe ben je daarmee omgegaan?
 - Wat heb je daaruit geleerd voor de volgende stappen?
 - ...
 - Ook een regelmatig kringgesprek kan hiertoe leiden.

- Laat leerlingen zelf ook reflecteren over wat ze hebben bijgeleerd en dat bijhouden in een groeiboek, een zomerschrift, een portfolio...
- Voor niet-cognitieve doelen kan je ook veel losser komen van “papieren evaluatie” en observatie. Schuift je zomerschool als verrijkingsdoel bijvoorbeeld naar voren dat leerlingen zich op socio-emotioneel vlak ontplooien, dan kan je bijvoorbeeld de leerlingen:
 - dagelijks hun gevoelsbarometer laten goed hangen en in een kringgesprek laten verwoorden wat maakt dat die zo staat.
 - elkaars functioneren in een groepswerk of spel laten beoordelen en verwoorden aan de hand van kernkwadranten.
 - ...

5. Hoe evalueren we aan het einde van de zomerschool?

- Zorg dat eindevaluaties volledig in lijn liggen met hoe je tussendoor hebt geëvalueerd. De mogelijkheden bevinden zich op een lijn van een zeer smalle focus (een kennistoets) naar een portfolio waarin taken en opdrachten van de leerling, observaties en feedback van de leerkracht en reflecties van de leerling samen gebundeld worden.
- Handig is wanneer je de evaluatie van de onderwijsdoelen kan koppelen aan de beginsituatie. Voor welke doelen is de leerling geëvolueerd van rups tot vlinder? Van beginner tot expert? Maak leren, en vooral de vooruitgang, goed zichtbaar.

6. Hoe houden we dit haalbaar, licht, zomers en kwaliteitsvol?

- Indien je nu het gevoel hebt dat er een berg werk wacht op de leerkrachten en begeleiders, bekijk dan hoe je bepaalde zaken sterk kan vereenvoudigen door:
 - het aantal evaluatie- en monitoring-momenten te beperken tot bijvoorbeeld 3 per week (begin, midden, einde).
 - te werken met voorstructurering in formulieren, rubrics.
 - te beseffen dat “evaluatie” kort en krachtig kan. Op 10 minuten kan je heel wat te weten komen van een groep van 10!
 - te werken volgens het principe: beter kwaliteit dan kwantiteit.

6. Voeg maatwerk in: groepssamenstelling.

- Eens je een algemeen plan hebt en weet hoe je gaat evalueren, kan je gaan

bekijken hoe je hier leerlingenspecifieke accenten in toe kan laten. We komen tot het MAATWERK waar de projectoproep stevig de nadruk op legt.

- Maatwerk kan je bieden door per leerling te variëren op één of meerdere van deze variabelen:
 - de tijd die een leerling krijgt voor een opdracht
 - de ondersteuning die een leerling daarbij krijgt (verlengde instructie, ondersteunende stappenplannen...)
 - een aangepaste moeilijkheidsgraad
 - keuzes die hij/zij kan maken kunnen motiveren: werk ik alleen? Per twee?
 - het thema waar hij/zij zich in verdiept. Ook hier speelt keuze.
 - ...
- Voorzie in je plan een manier om maatwerk te kunnen garanderen. Je beginsituatie biedt hier een mooie inrijpoort: je krijgt een stevig zicht op sterktes, kansen en ondersteuningsnoden van elke leerling.
- Op basis daarvan kan je de leerlingen homogeen of heterogeen gaan groeperen. Is je zomerschool groter dan één klas, dan kan je onderstaande principes toepassen op je totale leerlingenpopulatie. Even goed kan je ze toepassen binnen één leerlingengroep (voor bijvoorbeeld coöperatieve werkvormen, verlengde instructie...).
 - **Homogeen groeperen:** werkt goed voor instructiemomenten. Leerlingen hebben hetzelfde niveau, de leerkracht hoeft niet in een spreidstand te gaan staan.
 - **Heterogeen groeperen:** op sommige momenten kan heterogeniteit net een inspirerende factor zijn.
 - Leerlingen met wat voorsprong kunnen een voorbeeld zijn voor anderen, die zich hieraan optrekken. Denk maar aan sociale vaardigheden, taalvaardigheden...
 - Via coöperatieve werkvormen kan je er ook voor zorgen dat de voorkennis die de ene leerling méér heeft, ook terecht komt bij de andere leerlingen van zijn/haar groep.
 - **Random groeperen:** Misschien bouw je op bepaalde momenten in waarop leerlingen zelfstandig aan hun opdrachten werken en daarin zelf mogen plannen. Dan maakt het niet uit, iedereen werkt sowieso op eigen niveau.
- Net door een afwisselend spel van homogene en heterogene

groepersingsmomenten te voorzien, bekom je dat geen 2 leerlingen op het einde van de zomerschool hetzelfde traject hebben doorlopen.

- Monitoring-momenten (tussentijdse evaluatie) kan je ook gebruiken om leerlingen van groep te laten springen.

7. Beschrijf je didactiek.

- Beschrijf in bullets op welke didactische principes je je beroept. Doe dit voor de verschillende elementen van je zomerschool-curriculum. We geven je hieronder alvast wat inspiratie mee:
- Op korte tijd effectief leren en differentiëren?
 - Het stappenplan van Expliciete Directe instructie (EDI) kan hierbij helpen. Lees [deze blog](#).
 - Dit boek legt EDI toegankelijk uit: Hollingsworth, J. & Ybarra, S. *Expliciete Directe Instructie*, Nederlandse vertaling en bewerking 2015: Marcel Schmeier, Uitgeverij Pica
 - Ook dit boek bevat bouwstenen voor een effectieve les: Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). *Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. (1 redactie) Ten Brink Uitgevers
- Coöperatieve leerstrategieën en sprekend leren
 - Nuttige <https://duurzaamonderwijs.com/2013/07/03/de-kracht-van-interactie-3-sprekend-leren-tijdens-groepswork/> blog:
- Projectwerk in je zomerschool?
 - <http://designtools.be/>
- Een vakoverstijgend blogproject in je zomerschool?
 - <https://duurzaamonderwijs.com/2018/08/23/vakoverstijgende-blogprojecten-veel-vliegen-in-een-klap/>
- Hoe komt leren tot stand?
 - <https://duurzaamonderwijs.com/2020/02/04/hoe-komt-leren-tot-stand-zeven-onderzoeksgebaseerde-principes-van-duurzaam-leren/>
- Meer info en uitgewerkte activiteitenfiches vind je onder andere op www.klascement.be

3. Professionele omkadering

Uit de projectoproep van de Vlaamse overheid:

- lesgevers met pedagogische ervaring vormen de spil voor het luik de primaire doelstelling: leren
- ook gepensioneerde leerkrachten kunnen lesgeven in een zomerschool
- studenten uit de lerarenopleiding kunnen ook lesgeven onder supervisie of in co-teaching
- lesgeven in een zomerschool gebeurt vrijwillig. De organisator kan beslissen om een vrijwilligersvergoeding toe te kennen.
- lesgevers die geen leerkracht zijn kunnen lesgeven, mits ze beschikken over voldoende pedagogische ervaring
- coördinatie en opvolging gebeurt door professionals met ervaring in onderwijs(beleid)

Eens je hier gekomen bent, en een antwoord hebt op al de bovenstaande vragen en alle taken kan aanvinken, is het belangrijk om je de vraag te stellen wie je de lessen, activiteiten, spelen en uitstappen van je zomerschool wil laten begeleiden.

We werken in dit luik in drie stappen: je stelt eerst een profiel op van wie je zoekt, gaat dan actief werven en voorziet dan de nodige professionalisering van de mensen die je zomerschool zullen doen schitteren.

3.1 Profiel

Om te komen tot een goed profiel van mensen die je zoekt, volstaat het om volgende vragen te beantwoorden:

Om het profiel van leerkracht en begeleider scherp te stellen, helpt het wanneer je volgende zinnen aanvult:

- We zoeken een leerkracht die tijdens het geven van theorie-/praktijkles ... (formuleer concrete handelingen).

**VLAAMS-
BRABANT**

- We zoeken begeleiders die in staat zijn om ... (formuleer concrete handelingen).
- Een leerkracht voor onze zomerschool herken je aan ...
- Een begeleiders voor ons verrijkingaanbod doet het volgende met de leerlingen ...

Het kan zijn dat je voor één zomerschool verschillende profielen zoekt. Misschien zoek je twee begeleiders met een standaard lerarenprofiel, terwijl je ook twee begeleiders zoekt die sport-en spelactiviteiten kunnen begeleiden waar helemaal geen klaservaring voor nodig is.

3.2 Werven

Zoek het in eerste instantie niet ver. Hoe dichterbij huis je kan werven, hoe groter de kans dat je vrijwilligers voeling hebben met het publiek en de context van jouw zomerschool.

- **Lerarenprofielen** zoek je in de school die betrokken is bij het project. Aarzel niet om de directeur te vragen om bepaalde profielen uit te sturen naar zijn/ haar team.
- **Andere profielen** zoek je zowel breed als gericht. Verspreid het profiel breed binnen je netwerk, maar ook binnen gespecialiseerde partnerorganisaties (schrijf de sportclub aan, mobiliseer de scouts of chiro-werking, ga een samenwerking aan met de speelpleinwerking...).

3.3 Professionaliseren

Om van de verschillende leerkrachten en begeleiders een team te maken dat een kwaliteitsvolle zomerschool omkadert, zijn enkele stappen zeer belangrijk:

1. Houd op voorhand een bevraging bij je team: waar voelen ze zich al sterk en zeker in? Waar hebben ze graag nog extra ondersteuning/ vorming in? Je kan deze informatie verzamelen door een eerste virtueel teammoment, een bevraging via Google Forms...
2. Laat leerkrachten en begeleiders deelnemen aan de voorbereidende modules via www.provincieantwerpenleert.be.
3. Zorg dat de mensen elkaar kennen. Organiseer een opstartdag waarbij kennismaking, concrete afspraken en vorming centraal staan.

**VLAAMS-
BRABANT**

4. Zorg ervoor dat iedereen de projectaanvraag en de inhoudelijke vormgeving goed kent en nagelezen heeft. Voorzie een moment waarop mensen vragen kunnen stellen.
5. Laat mensen concreet aan de hand van hun profiel benoemen wat hun rol binnen de zomerschool zal zijn, hoe ze die zelf willen invullen.
6. Laat leerkrachten en begeleiders deelnemen aan intervisies met mensen van andere zomerscholen. Zie daarvoor het aanbod op www.provincieantwerpenleert.be.
7. Zet het team (of toch de mensen die samen een zomerklas begeleiden) regelmatig samen om even luidop te reflecteren aan de hand van hun profiel. Vragen die daarbij kunnen helpen zijn:
 - a. Op een schaal van 0 tot 10, in welke mate kom jij overeen met dit profiel na deze eerste week?
 - b. Wat maakt dat je die score wél al hebt?
 - c. Wat zou een volgende stap kunnen zijn?
 - d. Hoe ga je dat doen?
8. Laat leerkrachten en begeleiders die vragen ook voor elkaar beantwoorden, of doe het samen met hen als coachingsmoment.
9. Detecteer je terugkerende noden bij je team? Aarzel niet om ook tijdens de vakantie bijkomende vormingsmomenten te organiseren. Leren kan ook leuk zijn, zeker in de zomer!

**VLAAMS-
BRABANT**

4. Communicatieve luik

Uit de projectoproep van de Vlaamse overheid:

- er bestaat niet één type zomerschool.
- het is belangrijk dat ouders en leerlingen op voorhand voldoende geïnformeerd worden over inhoud, doelen, concrete aanbod
- er komt een centrale website
- klassenraden kunnen stimuleren om deel te nemen aan zomerscholen (maar ook niet meer dan dat)
- doelgroep:
 - gewoon en buitengewoon lager onderwijs
 - gewoon secundair onderwijs inclusief OKAN, deeltijds onderwijs en leren en werken
 - buitengewoon secundair onderwijs: OV3 en OV4

Toeleiden begint en eindigt met een doordacht communicatieplan.

Om hier snel toe te komen, ontwikkelden we onderstaand sjabloon. Het helpt je om per doelgroep goed te vatten welke boodschap je wilt brengen, via welk kanaal en met welk doel.

**VLAAMS-
BRABANT**

EXTERNE COMMUNICATIE

	Doel	Boodschap	Kanaal	Actie
	Welk doel willen we bereiken door deze doelgroep rechtstreeks aan te spreken?	Welke boodschap willen we hen geven? Welke boodschap willen we hen laten verspreiden?	Via welk kanaal/welke kanalen bereiken we deze doelgroep het meest efficiënt?	Wat staat ons dus te doen om het gewenste bereik te bekomen?
Ouders				
Leerlingen				
(Lokale) pers				
Brede onderwijsveld/ scholen in de omstreken				
Andere partners (CLB, specifieke doelgroep-partne				

**VLAAMS-
BRABANT**

rs...)				
--------	--	--	--	--

We onderlijnen hier graag het belang van een warme band naar de ouders toe. Ouderbetrokkenheid is een cruciale factor in de ontwikkeling van een warme band en een blijvend engagement om naar de zomerschool te komen.

Durf daarom verder te denken dan de reeds begane paden. Respecteer de COVID-maatregelen, en overweeg daarnaast ook (indien mogelijk):

- een inloop-koffiemoment voor ouders
- een moment waarop ouders kunnen deelnemen aan activiteiten
- een persoonlijk contact, eventueel virtueel
- een extra aanmoediging voor ouders wiens kind de volledige zomerschool doorloopt, bijvoorbeeld door bonnen aan te bieden in samenwerking met de lokale middenstand
- ...

**VLAAMS-
BRABANT**

Bronnen

Hollingsworth, J. & Ybarra, S. *Expliciete Directe Instructie*, Nederlandse vertaling en bewerking 2015: Marcel Schmeier, Uitgeverij Pica

Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek. (1 redactie) Ten Brink Uitgevers

Vinas-Forcade, Mels, Valcke & Derluyn (2019). Beyond academics: Dropout prevention summer school programs in the transition to secondary education. *Journal Of Educational Development*

Winchell Lenhoff, Somers, Tenelshof, Bender (2020). The potential for multi-site literacy interventions to reduce summer slide among low-performing students. *Children and youth services review*

Zvoch (2019). Investigation of the long term effect of a summer literacy program on student reading performance. *Studies in Educational Evaluation*

Online bronnen

Leren Differentiëren (Schoolmakers)

- www.lerendifferentieren.be/blog

Differentiëren dankzij directe instructie (Schoolmakers)

- <https://www.schoolmakers.be/differentieren/modernisering-differentieren-dankzij-directe-instructie/>

De kracht van interactie (Duurzaam Onderwijs)

- <https://duurzaamonderwijs.com/2013/07/03/de-kracht-van-interactie-3-sprekend-leren-tijdens-groepswork/>

Vakoverstijgende blogprojecten

- <https://duurzaamonderwijs.com/2018/08/23/vakoverstijgende-blogprojecten-veel-liegen-in-een-klap/>

Hoe komt leren tot stand?

- <https://duurzaamonderwijs.com/2020/02/04/hoe-komt-leren-tot-stand-zeven-onderzoekgebaseerde-principes-van-duurzaam-leren/>

VLAAMS-
BRABANT